

Beleidsplan lees- en spelling- problemen en dyslexie

RKBS De Golfbreker
Papiermolen 18
1541 RT Koog aan de Zaan
E-mail: info@de-golfbreker.nl
Tel. algemeen: 075-2010123
Tel. interne begeleiding: 075-2010136

2019
2020

Inhoudsopgave

Protocol lees- en spellingproblemen en dyslexie	3
Lees- en spellingproblemen en dyslexie	3
Definitie van dyslexie.....	3
Diagnostisering van dyslexie.....	3
Doel	4
Onderzoek naar dyslexie	4
Stappenplan in de verschillende groepen.....	5
Voorschoolse periode.....	5
Groep 1/2	5
Stappenplan groep 1/2.....	5
Groep 3.....	6
Interventieprogramma groep 3.....	6
Stappenplan groep 3	7
Groep 4.....	8
Leestijd in groep 4	8
Interventieprogramma groep 4.....	8
Stappenplan groep 4	9
Groep 5 t/m 8	10
Leestijd in groep 5 t/m 8	11
Interventieprogramma groep 5 t/m 8	11
Stappenplan groep 5 t/m 8	12
Samenvatting.....	14
Bijlage 1: Individueel Handelingsplan (IHP)	15

Protocol lees- en spellingproblemen en dyslexie

Het Protocol lees- en spellingproblemen en dyslexie is bedoeld om leerkrachten in het primair onderwijs een houvast te geven bij de vroegtijdig onderkenning en aanpak van lees- en spellingproblemen. De Golfbreker heeft voor groepen 1 t/m 8 gebruikgemaakt van dit protocol. Hieronder wordt aangegeven hoe het stappenplan op De Golfbreker is ingevuld.

Lees- en spellingproblemen en dyslexie

Leesproblemen dienen zich vaak vroeg in de ontwikkeling van kinderen aan. Gegeven het voorwaardelijke karakter van vroege leerfasen ligt het voor de hand leesproblemen daar te situeren. Hoewel de achtergrond van leesproblemen sterk kan variëren, kampen de meest zwakke lezers met decodeerproblemen: problemen met het omzetten van een geschreven letterreeks in de corresponderende klankcode. In de praktijk zien we hiervan twee uitingsvormen: raden en spellen.

- Radende lezers proberen op grond van de context - het eerder gelezen, visuele gelijkenis met het woord wat er staat of een illustratie bij het verhaal - voortdurend te gissen naar het volgende woord in een tekst.
- Spellende lezers hebben grote moeite met het inslijpen van visuele woordpatronen. Zij blijven volharden in het letter-voor-letter verklanken van woorden.

Lees- en spellingproblemen blijken in de praktijk vaak samen te gaan. Spellend blijkt voor kinderen in de regel moeilijker dan lezen. Dit komt doordat er bij de omzetting van fonemen (klanken) naar grafemen (letters of lettercombinaties) meer keuzemogelijkheden zijn, dan andersom.

Definitie van dyslexie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (Stichting Dyslexie Nederland, 2008).

De definitie geeft aan dat het echt een stoornis betreft die hardnekkig is. Dit betekent dat deze stoornis niet of nauwelijks vermindert ondanks structurele en intensieve remediëring. Als een kind als dyslectisch wordt gediagnosticeerd, ondervindt het hier zijn/haar hele leven in meer of mindere mate hinder van. Dyslexie gaat dus nooit over, het is een blijvende handicap.

Diagnostisering van dyslexie

Dyslexie moet blijken. Diagnostisering kan pas plaatsvinden nadat het kind lees- en spellingonderwijs heeft gehad en nadat er gedurende een periode van tenminste een half jaar een planmatig opgezette behandeling van het automatiseringsprobleem heeft plaatsgevonden. Daarnaast moeten er volgens het protocol tenminste drie meetmomenten zijn geweest.

Dit houdt in dat bij kinderen uit groep 1 en 2 dyslexie nog niet vastgesteld kan worden en dat pas aan het eind van groep 3/midden groep 4 voor het eerst kan worden bekeken of een kind dyslectisch is. De Golfbreker heeft ervoor gekozen om vanaf midden groep 4 eventueel een dyslexieonderzoek af te laten nemen door een daartoe bevoegde instelling. De diagnose dyslexie mag alleen vastgesteld worden door een diagnosticus (GZ-psycholoog of orthopedagoog met diagnostische bevoegdheid).

De stoornis dyslexie komt voor bij ongeveer 3% van de leerlingen. Lees- en spellingproblemen komen bij ongeveer 10% van de leerlingen voor. Dus niet elk kind met lees- en spellingproblemen is dyslectisch. Alle kinderen kunnen dyslectisch zijn, de stoornis is niet afhankelijk van de mate van intelligentie. Intelligente kinderen hebben vaak meer mogelijkheden om te compenseren, waardoor ze zich beter kunnen handhaven.

De oorzaak van dyslexie is nog niet precies bekend. Er worden steeds weer nieuwe methoden en hulpmiddelen bedacht om kinderen met dyslexie zo goed mogelijk te helpen. Het komt vaak voor dat na jarenlang van alles geprobeerd te hebben, het lees- en spellingniveau van de dyslecticus nauwelijks is verbeterd. Dit leidt vooral bij het kind, maar ook bij de ouders, tot veel frustratie. Om dit te voorkomen proberen we met dit protocol duidelijkheid te scheppen, zodat ouders weten waar ze aan toe zijn en het vertrouwen kunnen hebben dat hun kind zorgvuldig wordt begeleid.

Doel

Het doel van De Golfbreker op het gebied van lezen en spelling is om bij zoveel mogelijk kinderen een zo hoog mogelijk niveau van functionele geletterdheid te bereiken en kinderen met lees- en/of spellingproblemen zorgvuldig te begeleiden. In het vervolg van dit protocol geven we aan wat de leerkrachten kunnen doen wanneer ze bij een leerling dyslexie en/of lees- en spellingproblemen vermoeden.

Onderzoek naar dyslexie

Wanneer een leerling op drie meetmomenten met de Drie-Minuten-Toets (DMT) een E-score heeft en voor spelling ook een D/E-score heeft, dan kan er mogelijk sprake zijn van dyslexie. Daarbij moeten de resultaten voor rekenen en begrijpend lezen hoger zijn. De leerling moet extra geoefend hebben om de hardnekkigheid aan te tonen en om in aanmerking te komen voor vergoede diagnostiek. De aanvraag voor vergoede diagnostiek loopt via de gemeente.

Kinderen die minder hardnekkige lees- en spellingproblemen hebben gecombineerd met compenserende mogelijkheden kunnen wel onderzocht worden op dyslexie, maar op kosten van de ouders.

Stappenplan in de verschillende groepen

Voorschoolse periode

In de voorschoolse periode wordt de bakermat van geletterdheid gelegd. De ervaringen die kinderen in deze periode opdoen, bepalen in belangrijke mate het niveau van geletterdheid waarmee zij op school instromen. Stimulering door ouders, aanwezigheid van een computer, boeken en schrijfmateriaal zijn van grote invloed op de toegang tot geschreven taal. De Golfbreker gebruikt het entreeformulier, dat ouders invullen voor de wenperiode en het gesprek vlak nadat de leerling in groep 1 is gekomen. Dit om vanuit de thuissituatie informatie te verkrijgen over onder andere de spraak (verstaanbaarheid, spreken in zinnen), voorlezen (luisterhouding) en logopedie.

Groep 1/2

In de groepen 1/2 is de leerkracht vooral preventief bezig. Met extra begeleiding van beginnende geletterdheid wordt geprobeerd om kinderen zo goed mogelijk voor te bereiden op het echte lezen en spellen. Hierbij worden onder andere oefeningen uit de map *Fonemisch bewustzijn* ingezet. In de groepen 1/2 maken we gebruik van het leerlingvolgsysteem Kijk!. De ontwikkelingslijnen vormen een goede kapstok voor signalering en begeleiding. De TOK-toets, curriculum schoolrijpheid en/of Cito Taal voor kleuters kan worden afgenomen om de taalkant in kaart te brengen. Zodra er bij een kleuter een achterstand op een van de onderdelen van geletterdheid gesignaleerd wordt, proberen we de achterstand weg te werken door extra, gerichte activiteiten aan te bieden en de ontwikkeling nauwgezet te volgen. Dit kan in de groep door de leerkracht of buiten de groep door de OA/RT/IB'er gebeuren. Kinderen die al kunnen lezen wordt extra leesmateriaal aangeboden.

Stappenplan groep 1/2

Stap 1	Na 6 weken school	Kijk! peilmoment 1 (groep 1).	Interventies door de leerkracht in de groep.
Stap 2	Januari/februari	Kijk! signalering voor kinderen van groep 1 en 2 door de leerkracht. De TOK-toets wordt afgenomen bij kinderen uit groep 2, waarbij er bijzonderheden in de taalontwikkeling gesignaleerd zijn.	Interventies door de leerkracht en/of RT'er vermeld in het groepsplan.
Stap 3	Juni	Kijk! signalering voor kinderen van groep 1 en 2 door de leerkracht. De TOK-toets wordt afgenomen bij kinderen uit groep 2, waarbij er bijzonderheden in de taalontwikkeling gesignaleerd zijn.	Interventies door de leerkracht en/of RT'er vermeld in het groepsplan.
Stap 4	Juni/juli	Eindevaluatie groep 2 leerlingen.	Gegevens doorgeven aan leerkracht groep 3.

Groep 3

Ook in groep 3 bevinden kinderen zich nog in de fase van beginnende geletterdheid. Er wordt in deze periode begonnen met systematisch leesonderwijs. Met behulp van de methodiek Zo Leer Je Kinderen Lezen en Spellen (ZLKLS) van José Schraven in combinatie met Veilig Leren Lezen (Kimversie) wordt de leerstof aangeboden vanuit letters. In de eerste helft van het jaar wordt de nadruk gelegd op de vergroting van het fonemisch bewustzijn (woorden bestaan uit losse klanken) en het opbouwen van letterkennis. Zingend lezen wordt geïntroduceerd. De leerkracht houdt de vorderingen bij met behulp van methode-afhankelijke toetsen en observaties. Daarna wordt er meer expliciete instructie gegeven om het lezen vlot en accuraat te laten verlopen. In groep 3 is boekoriëntatie gericht op de voorspelling van een verhaal aan de hand van illustraties, uitleg van moeilijke woorden en ophalen van kennis over een onderwerp. De nadruk komt steeds meer te liggen op het zelf lezen van verhalen en boeken, hoewel voorlezen ook een belangrijke activiteit blijft. Vanaf het begin van groep 3 wordt de spelling van de mkm/mmkm-woorden geoefend. Voor spelling wordt het tweede half jaar de methode Staal ingezet.

De begeleiding van kinderen met een beginnend leesprobleem is gericht op de automatisering van het leesproces. De letterkennis mondt uit in directe woordherkenning (hele woord). Om dit te bereiken, vindt er uitbreiding van de effectieve leestijd plaats. Deze kinderen hebben naast de groepslessen extra instructie, herhaling en extra oefening nodig. Dit kan ook weer in en/of buiten de groep plaatsvinden.

Interventieprogramma groep 3

Het interventieprogramma neemt drie keer twintig minuten in beslag en kan bestaan uit:

- Connect Klanken en letters.
- Connect Woordherkenning.
- Letters flitsen.
- Auditieve oefeningen.
- Woorden flitsen.
- Veilig en vlot wisselrijtjes.
- Veilig in stapjes.
- Uitbreiden stillezen.
- Leesbegeleidingsbladen uit map Luc Koning.
- Pravoomap van M3 naar M8.

Wanneer een kind extra ondersteuning op lees- en/of spellinggebied krijgt, wordt dit genoteerd in ouderportaal Parnassys bij de notitie: Lees en/of spellingproblemen. Bij hardnekkige problemen wordt er een [Individueel Handelingsplan opgesteld \(IHP\)](#).

Stappenplan groep 3

Dit stappenplan is tot stand gekomen door het stappenplan van het protocol in te passen binnen de huidige zorgstructuur van De Golfbreker. Bij alle stappen wordt gekeken naar het welbevinden en de verdere ontwikkelingen van het kind.

Stap 1	Aanvang groep 3	Beginsituatie vastleggen. Zie Kijk!	Na elke kern kijkt de leerkracht welke stof er aangeboden gaat worden (zon/maan/raket).
Stap 2	September/oktober	Interventieperiode.	
Stap 3	Oktober	Meetmoment 1: herfstsignalering. Lees- en schrijfvaardigheden toetsen van alle leerlingen. Kinderen met AVI-niveau op AVI toetsen.	Op basis hiervan wordt gedifferentieerd in de groepen. Kinderen waar het leesproces niet soepel verloopt, krijgen extra oefening, herhaling en instructie.
Stap 4	Oktober - januari	Interventieperiode.	
Stap 5	Januari/februari	Meetmoment 2: wintersignalering en AVI-toets. DMT wordt bij alle kinderen afgenomen. Cito Spelling 3.0 door leerkracht in de groep.	Resultaten worden besproken in de groepsbespreking door de leerkracht en IB'er. Het groepsplan wordt bijgesteld. De leerlingen met D/E-niveau op lezen en/of spellen komen in het groepsplan in de instructiegroep en oefenen extra.
Stap 6	Januari - april	Interventieperiode.	
Stap 7	Maart/april	Lentesignalering voor kinderen die in de instructiegroep zitten.	Kinderen worden opnieuw in het groepsplan ingedeeld en krijgen passende groepsactiviteiten.
Stap 8	April - juni	Interventieperiode.	
Stap 9	Juni	DMT wordt afgenomen bij alle leerlingen. AVI-toets bij alle leerlingen. Cito Spelling door leerkracht in de groep.	
Stap 10	Juni/juli	Eindevaluatie groep 3.	Groepsbespreking. Groepsplan lezen wordt opgesteld voor groep 4. Als er mogelijk sprake is van lees- en spellingproblemen of dyslexie, wordt dit met ouders besproken. Gezien de sterke genetische factor bij dyslexie is het van belang te weten of dyslexie in de familie voorkomt en in welke mate. De leerling kan nog niet getest worden.

Groep 4

In groep 4 neemt de complexiteit van het leesproces toe. Begrijpend lezen krijgt een centrale plek, hoewel technisch lezen nog steeds een belangrijk aandachtspunt blijft. Kinderen met zwakke technische leesvaardigheden krijgen het nu extra moeilijk en verdienen extra aandacht, omdat ze anders vastlopen in de begrijpende leeslessen en de zaakvakken. Een leerling die te weinig begrijpt van de teksten die hij leest, is doorgaans minder gemotiveerd om te lezen. Dus goede lees- en spellinginstructie op het niveau van de leerling is noodzakelijk.

De leesvaardigheid wordt in groep 4 uitgebreid en verdiept en de aandacht schuift steeds meer van leesteknik naar leesbegrip. De automatisering van het leesproces gaat door als gevolg van ervaringen en oefeningen die leerlingen met het lezen van boeken opdoen. De methodiek Zo Leer Je Kinderen Lezen en Spellén (ZLKLS) van José Schraven wordt gebruikt voor het lezen. De oefenbladen komen uit de map Speciale leesbegeleiding en de Pravoomap van M3 naar M8. Voor spelling is er de methode Staal.

Leestijd in groep 4

De leestijd in groep 4 is vijf keer dertig minuten per week en voor de zwakke lezers drie keer twintig minuten extra.

Interventieprogramma groep 4

Het interventieprogramma neemt drie keer twintig minuten in beslag en kan bestaan uit:

- Letters flitsen.
- Woorden flitsen.
- Auditieve oefeningen.
- Connect Vloeiend lezen.
- Veilig en vlot wisselrijtjes.
- Leesbladen L. Koning/Pravoomap van M3 naar M8.
- Leesestafette.
- Uitbreiden stillezen.
- Spelling in de Lift naar aanleiding van het Pi-dictee.

Waar nodig kan de Brus 1 minuuttest en Klepel afgenomen worden om meer zicht te krijgen in de leesontwikkeling. Wanneer een kind extra ondersteuning op lees- en/of spellinggebied krijgt, dan wordt dit genoteerd in Parnassys bij de notitie: Lees en/of spellingproblemen. Bij hardnekkige problemen wordt er een [Individueel Handelingsplan opgesteld \(IHP\)](#).

Kinderen die de diagnose dyslexie hebben gekregen en een behandeltraject ingaan, kunnen de door de externe instanties gebruikte materialen op school inzetten.

Stappenplan groep 4

Bij alle stappen wordt gekeken naar het welbevinden en de verdere ontwikkelingen van het kind.

Stap 1	Aanvang groep 4	Beginsituatie vastleggen.	Groepsplan van eind groep 3 wordt gevolgd. Zwakke leerling: letters flitsen, Connect lezen/tutorlezen. Eventueel: afname Pi-dictee.
Stap 2	September/oktober	Interventieperiode.	
Stap 3	Oktober	Meetmoment 1: tussenmeting AVI voor kinderen die onder AVI E3 lezen.	Groepsplan bijstellen voor zwakke leerlingen wat betreft technische leesvaardigheid. Extra leesinstructie binnen de groep/het RT-groepje.
Stap 4	November	Extra signalering met Cito voor kinderen die lees- en/of spellingproblemen hebben: screeningsinstrument dyslexie.	Gegevens voor Kijk! op gebied van lezen/spelling.
Stap 5	Oktober - januari	Interventieperiode.	
Stap 6	Januari	Meetmoment 2: leestoets AVI, DMT, Cito Spelling en Cito Begrijpend lezen bij alle leerlingen afnemen.	Resultaten worden besproken in de groepsbespreking door de leerkracht en IB'er. Het groepsplan wordt bijgesteld. De leerlingen met D/E-niveau op lezen en/of spellen komen in het groepsplan in de instructiegroep en oefenen extra. Dit gebeurt in en/of buiten de groep.
Stap 7	Januari - maart	Interventieperiode.	
Stap 8	Maart	Meetmoment 3: AVI-leestoets afnemen voor leerlingen die nog niet lezen op AVI M4-niveau.	Groepsplan bijstellen voor zwakke leerlingen wat betreft technische leesvaardigheid.
Stap 9	April	Extra signalering met Cito voor kinderen die lees- en/of spellingproblemen hebben: screeningsinstrument dyslexie.	Gegevens voor Kijk! op gebied van lezen/spelling.
Stap 10	Maart - mei/juni	Interventieperiode.	
Stap 11	Juni	Meetmoment 4: AVI-leestoets, DMT, Cito Spelling en Cito Begrijpend lezen bij alle leerlingen afnemen.	Resultaten worden besproken in de groepsbespreking door de leerkracht en IB'er. Het groepsplan wordt bijgesteld. De leerlingen met D/E-niveau op lezen en/of spellen komen in het groepsplan in de instructiegroep en oefenen extra.
Stap 12	Juni/juli	Eindevaluatie groep 4.	Eindsituatie beschrijven. Groepsplan 5 opstellen.

Groep 5 t/m 8

Dyslexie wordt niet alleen gekenmerkt door een duidelijke achterstand op het terrein van het lezen en spellen. De lees- en spellingproblemen moeten bovendien hardnekkig zijn. Kinderen met dyslexie blijken minder gevoelig voor instructie, ook wanneer die herhaald en/of uitgebreid wordt.

Het protocol lees- en spellingproblemen en dyslexie voor groep 5 tot 8 gaat ervan uit dat een leerling dyslectisch is, wanneer hij op tenminste drie opeenvolgende momenten een E-score haalt op de Drie-Minuten-Toets (DMT) en/of een E-score op de Cito Spelling, ondanks extra begeleiding.

Vanaf groep 5 gaat het in de begeleiding vooral om de acceptatie en het begrip van dyslectische leerlingen, om zo op een goede manier extra hulp te bieden. Kinderen met dyslexie hebben meestal moeilijkheden met spellen, lezen, schrijven. Vaak ook met de automatisering van rekenen en soms bij begrijpend lezen. Moderne vreemde talen vormen voor dyslectische leerlingen een extra struikelblok, omdat ze nog geen 'taalgevoel' hebben opgebouwd voor deze talen en zowel het luisteren, spreken, lezen en schrijven nieuw voor hen zijn. Ze hebben langer dan een gemiddelde lezer moeite met het doorgronden van de kenmerken van de vreemde taal. Bij sommige leerlingen valt het pas op dat ze dyslectisch zijn vanaf het moment dat ze een vreemde taal leren.

Als een kind is gediagnosticeerd als dyslectisch, worden de specifieke aanpassingen en begeleiding opgenomen als notitie in Parnassys. Het kan ook voorkomen dat een leerling lees- en spellingproblemen heeft, maar dat er (nog) geen onderzoek heeft plaatsgevonden. Deze leerlingen worden begeleid als mogelijk dyslectisch. Ze krijgen de extra zorg die ze behoeven en de ontwikkeling op lees- en spellinggebied wordt nauwlettend gevolgd.

Leerlingen die jarenlang lees- en spellingproblemen hebben, soms met compenserende mogelijkheden, of al een andere diagnose hebben, komen niet voor vergoede diagnostiek in aanmerking. Deze kinderen worden besproken in het OndersteuningsTeam (OT) om te kijken naar mogelijkheden van screening onder Agora door een psycholoog van ASPO. Hiervoor wordt de Dyslexie Screening Test (DST) gebruikt. Deze test bepaalt of een leerling in het risicogebied valt voor dyslexie.

De leerlingen van groep 5 werken volgens de methodiek Zo Leer Je Kinderen Lezen en Spell (ZLKLS) van José Schraven en gebruiken Staal spelling. De oefenbladen voor het technisch lezen komen uit de map Speciale leesbegeleiding en de Pravoomap van M3 naar M8. Staal spelling en methodiek ZLKLS worden ook voor de hogere groepen stapsgewijs ingevoerd. In schooljaar 2019-2020 werken alle groepen met de methode Staal.

Leestijd in groep 5 t/m 8

De leestijd in groep 5 is drie keer dertig minuten en voor zwakke lezers twee keer dertig minuten extra. In groep 6 t/m 8 is de leestijd twee keer dertig minuten en voor zwakke lezers twee keer dertig minuten extra.

Interventieprogramma groep 5 t/m 8

Het interventieprogramma kan bestaan uit:

- Accepteren dat een leerling een blijvend probleem heeft.
- Gebruikmaken van de goede intelligentie en/of de goede werkhouding.
- Ezelsbruggetjes aanleren.
- Teksten laten voorbereiden.
- Teksten laten vergroten en leerling belangrijke stukken laten accentueren.
- Stappenplan lezen van een boek en teksten.
- Minder werk laten maken.
- Alleen antwoorden laten opschrijven.
- Oefeningen spelling bij methode.
- Auditieve oefeningen.
- Met een spellingspiekschrift laten werken, vanuit diverse strategieën.
- Niet meedoen met de woordpakketten van de methode maar werken uit Spelling in de Lift.
- Lezen gericht op de automatisering van het leesproces.
- Tutorlezen, duolezen.
- Leesbladen Zuid-Vallei of Speciale leesbegeleiding L. Koning of Pravoomap van M3 naar M8.
- Leesestafette.
- Uitbreiden stillezen.
- Tafelkaart.
- Pré-teaching bladen Taal Actief spelling twee keer per week (in de groepen die Taal Actief Spelling hebben).
- Gebruik hulpkaarten.
- Readspeaker/Textaid (wanneer er een dyslexieverklaring is).

Waar nodig kan de Brus 1 minuutttest en Klepel afgenomen worden, om meer zicht te krijgen op de leesontwikkeling. Wanneer een kind extra ondersteuning op lees- en/of spellinggebied krijgt, wordt dit genoteerd in Parnassys bij de notitie: Lees en/of spellingproblemen. Bij hardnekkige problemen wordt er een [Individueel Handelingsplan opgesteld \(IHP\)](#). Kinderen die de diagnose dyslexie hebben gekregen en een behandeltraject ingaan, kunnen de door de externe instanties gebruikte materialen op school inzetten.

Stappenplan groep 5 t/m 8

Bij alle stappen wordt gekeken naar het welbevinden en de verdere ontwikkelingen van het kind.

Stap 1	Augustus	Beginsituatie groep 5-8.	Begeleiding volgens groepsplan technisch lezen en spelling. Eventueel: afname Pi-dictee.
Stap 2	Augustus-oktober	Interventieperiode.	
Stap 3	Oktober	Meetmoment 1: tussenmeting AVI bij alle leerlingen die nog onder M... van de betreffende groep zitten.	Groepsplan bijstellen voor zwakke leerlingen wat betreft technische leesvaardigheid. Extra leesinstructie binnen de groep/groepje.
Stap 4	November	Extra signalering met Cito voor kinderen die lees- en of spellingproblemen hebben: screeningsinstrument dyslexie.	Gegevens voor Kijk! op gebied van lezen/spelling.
Stap 5	Oktober-januari	Interventieperiode.	
Stap 6	Januari	Meetmoment 2: AVI-leestoets, DMT, Cito Spelling en Cito Begrijpend lezen bij alle leerlingen afnemen.	Resultaten worden besproken in de groepsbespreking door de leerkracht en IB'er. Het groepsplan wordt bijgesteld. De leerling met D/E-niveau op lezen en/of spellen komen in het groepsplan in de instructiegroep en oefenen extra.
Stap 6	Januari-maart	Interventieperiode.	
		Groep 8-leerlingen met jarenlange lees- en spellingproblemen ondanks interventies bespreken in OT voor DST.	Afname DST door ASPO. Risicoverslag dyslexie meeleveren bij aanmelding VO, wanneer ouders hier toestemming voor geven.
Stap 7	Maart	Meetmoment 3: AVI-leestoets afnemen voor uitvallers.	Groepsplan bijstellen voor zwakke leerlingen wat betreft technische leesvaardigheid.
Stap 8	April	Extra signalering met Cito voor kinderen die alleen lees- en of problemen hebben: screeningsinstrument dyslexie.	Gegevens voor Kijk! op gebied van lezen/spelling.
Stap 8	Maart-juni	Interventieperiode.	

Stap 9	Juni	Meetmoment 4: AVI-leestoets, DMT, Cito Spelling en Cito Begrijpend lezen bij alle leerlingen afnemen.	Resultaten worden besproken in de groepsbespreking door de leerkracht en IB'er. Het groepsplan wordt bijgesteld. De leerling met D/E-niveau op lezen en/of spellen komen in het groepsplan in de instructiegroep en oefenen extra.
Stap 10	Juni/juli	Eindevaluatie groep 5, 6 of 7.	Eindsituatie beschrijven. Groepsplan 5 opstellen.

Alle leerlingen die een eigen leerlijn voor lezen en spelling hebben worden op eigen niveau getoetst, waarna de voortgang bekeken wordt. Wanneer er weinig tot geen vooruitgang of achteruitgang is, vindt er een bespreking in de leerlingbespreking/OT plaats. De bespreking van het OndersteuningsTeam (OT) is altijd met toestemming van ouders.

Samenvatting

Het protocol lees- en spellingproblemen en dyslexie voor groep 1 t/m 8 biedt een vastomlijnd kader waarbinnen de aanpak van lees- en spellingproblemen op effectieve wijze plaatsvinden. Het biedt suggesties voor interventies en achtergrondinformatie. Voor het protocol van De Golfbreker is hiervan gebruikgemaakt. Wanneer de interventies niet het gewenste resultaat opleveren, kan er sprake zijn van dyslexie en wordt er samen met ouders gekeken of de leerling voor vergoede diagnostiek in aanmerking komt.

Hieronder volgt een opsomming van de signalering en interventies zoals die op De Golfbreker worden ingezet:

- De eerste signalering vindt altijd binnen de groep plaats op de meetmomenten die voor het leerlingvolgsysteem Kijk! zijn vastgesteld.
- De leerlingen met een E-score op de deelvaardigheden, woord- en/of tekstlezen en/of spelling, krijgen afhankelijk van de ernst van de problematiek extra leesbegeleiding binnen of buiten de groep.
- Deze begeleiding vindt gedurende tenminste een half jaar plaats. Tijdens deze periode wordt er regelmatig getoetst om het effect van de interventies in kaart te brengen en deze eventueel bij te stellen.
- Er wordt gekeken naar de hardnekkigheid van het lees- en/of spellingprobleem en naar het eventuele contrast met verbale competenties, begrijpend lezen of rekenen. Hoe groter dit contrast, hoe meer het welbevinden en de ontwikkeling van de leerling in het gedrang kan komen. De combinatie van deze punten kan reden zijn om te besluiten tot een dyslexieonderzoek, volgens de vergoedingsregel van de gemeente.
- In veel andere gevallen zal het OT besluiten dat, wanneer een kind binnen de gestelde criteria valt, hij of zij bij de gang naar het voortgezet onderwijs een Dyslexie Screening Test (DST) krijgt om het risico op dyslexie te bekijken.
- In het basisonderwijs is een dyslexieverklaring niet noodzakelijk voor extra begeleiding en/of een eigen programma/leerlijn, daar de begeleiding is afgestemd op de aanwezige lees- en spellingproblemen. De onderzoeksresultaten (niet de verklaring) worden gebruikt voor handelingsadviezen.

Ouders kunnen zelf het initiatief nemen om hun kind te laten onderzoeken. De kosten die hiervoor gemaakt worden zijn niet op de school te verhalen.

Het protocol schetst een doorlopende lijn in de signalering en begeleiding van kinderen met lees- en/of spellingproblemen. Wanneer het op deze manier ingezet wordt, waarborgt het dat kinderen met (ernstige) lees- en/of spellingproblemen tijdig gesignaleerd - en begeleid worden.

Bijlage 1: Individueel Handelingsplan (IHP)

Handelingsplan lezen/spelling

Naam:

Groep:

Leerkracht:

Datum:

Periode:

Beginsituatie:

Hoe is # in de klas? Wat valt er op ten aanzien van lezen en/of spellen. Hoe gaat het met # met de andere vakgebieden? Hoe reageert # op hulp? Andere opvallende zaken? Zit er dyslexie in de familie? Hoe ging het in groep 1/2?

Lezen algemeen:

valt op door:

Spelling algemeen:

valt op door:

- Gaat sterk op zijn/haar gehoor af (maakt daardoor veel fonetische fouten, schrijven zoals het woord klinkt).
- Heeft onvoldoende kennis van de spellingregels.
- Past spellingregels onvoldoende (geautomatiseerd) toe.
- Maakt gebruik van ezelsbruggetjes/geheugensteuntjes.

Andere opvallende zaken op spellinggebied zijn:

Cito:

is van een (A t/m E) score (DLE) naar een score (DLE) gegaan. De vaardigheidsscore is van ...naar ... gegaan. De niveauwaarde is van .... naar ... gegaan. Dit is onvoldoende/voldoende/goed.

valt met de Cito uit op de volgende categorieën:

- .....
- .....

Geef voorbeelden van gemaakte fouten

Methode:

De resultaten van # zijn met de methode onvoldoende/wisselend/voldoende/goed.

Veel voorkomende fouten zijn:

- .....
- .....

Geef voorbeelden van de gemaakte fouten.

Pi-dictee:

Score: nw:

Opvallende fouten:

Doelen:

PERIODE T/M _____ :

Lezen:

beheerst AVI:

kent de volgende klank-tekenkoppeling:

Spelling:

groeit in vaardigheid-score minimaal 5 punten.

groeit in niveauwaarde minimaal .... punten.

maakt op de methode gebonden dictees 60% goed.

- .....
- .....

Middelen:

- Spellingmethode Staal.
- Connect.
- Flitsen letters/woorden.
- Spijkschrift behorende bij de methode Staal.
- Computerprogramma behorende bij de methode Staal.
- Zelfgemaakt dictee.
- Bloon.
- Bouw.
- Spelling in de Lift.

Organisatie:

Lezen:

volgt in de groep/buiten de groep individueel/in een groepje van ... , ...x per week, ...minuten.....met leerkracht/OA/onderwijssteuner/IB'er

Spelling:

volgt tijdens de spellinglessen van Staal aanpak 1 met extra instructie aan de instructietafel. Er wordt dan lesstof herhaald of het werkboek wordt met begeleiding gemaakt. Dit gebeurt individueel/in een groepje van ... , ...x per week, ...minuten.....

Naast de methode gebonden instructies volgt # extra instructie. Hierbij worden de categorieën herhaald waar hij/zij op uitvalt. Dit gebeurt individueel/in een groepje van ... , ...x per week, ...minuten.....

Tussentijdse evaluatie (oktober/november of maart/april):

Cito screeningsinstrument:

Lezen

is van een percentiel van ..... naar een percentiel van ..... gegaan.

Dit is onvoldoende/voldoende/goed.

valt uit op de volgende categorieën:

- .....
- .....

Geef voorbeelden van gemaakte fouten

Spelling

is van een percentiel van ..... naar een percentiel van ..... gegaan.

Dit is onvoldoende/voldoende/goed.

valt uit op de volgende categorieën:

- .....
- .....

Methode/categorietoetsen:

De resultaten van # zijn met de methode onvoldoende/wisselend/voldoende/goed. Wat gaat goed, wat heeft nog aandacht nodig? Hoe reageert # op hulp? Eventuele opvallende zaken zijn:

Resultaten categorieën:

Beheerst:

- .....
- .....

Geef voorbeelden van gemaakte fouten

Openstaande doelen:

- .....
- .....

Methode onafhankelijke toetsen:

AVI:

Brus:

Klepel:

Eindevaluatie (januari of juni):

Cito screeningsinstrument:

is van een ..... (A t/m E) score (DLE) naar een ..... score (DLE 11) gegaan. De vaardigheidsscore is van ..... naar ..... gegaan. De niveauwaarde is van ..... naar ..... gegaan.

Dit is onvoldoende/voldoende/goed.

valt met de Cito uit op de volgende categorieën uit:

- .....
- .....

Geef voorbeelden van gemaakte fouten.

Methode/categorietoetsen:

De resultaten van # zijn met de methode onvoldoende/wisselend/voldoende/goed. Wat gaat goed, wat heeft nog aandacht nodig? Hoe reageert # op hulp? Eventuele opvallende zaken zijn:

Resultaten categorieën:

Beheerst:

- .....
- .....

Geef voorbeelden van gemaakte fouten.

Openstaande doelen:

- .....
- .....

Vervolgafspraken: